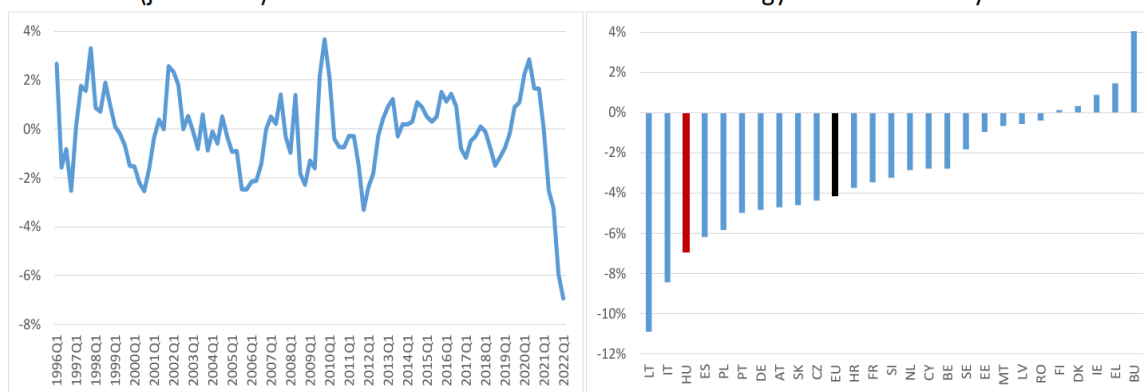

Hangulatjavítás eladósodással a cserearányromlás idején

Oblath Gábor cikkének ismertetése

1996 óta – azóta tehát, hogy a negyedéves külkereskedelmi árindexek rendelkezésre állnak – a **kiviteli és a behozatali árányok számunkra kedvezőtlen változása soha nem ért el ilyen mértéket. Az import árak export áraknál jóval gyorsabb növekedése (azaz a cserearány romlás), brutális reáljövedelem kivonással járt a magyar gazdaságból.**

1. ábra: Magyarország negyedéves áru- és szolgáltatásforgalmi cserearányainak alakulása 1996-tól 2022 első negyedévéig (bal oldal) és 2021 első negyedében az EU-tagországaival összehasonlítva (jobb oldal) – százalékos változás az előző év azonos negyedéhez viszonyítva

Forrás: KSH és Eurostat alapján saját számítás

A cserearányromlás 2022 első negyedében a GDP növekményének 85%-át vitte el. Emiatt - a GDP 8,2%-os növekedése ellenére - a bruttó hazai reáljövedelem, amely a megtermelt GDP-nek a cserearány-veszteséggel kiigazított vásárló értékét jelzi, mindössze 1,2%-kal nőtt. Eközben a belföldi felhasználás (fogyasztás és beruházás) volumene igen dinamikus, 11,5%-kal emelkedett, ami a megtermelt bruttó hazai reáljövedelemhez képest 10,3 százalékpontos túlköltekezést jelent. Ebben a többlet költésben az árrögzítésekkel kombinált kormányzati kereslet élénkítésnek (a széles körű jövedelem osztásnak) kiemelt szerepe volt és ezzel jócskán rátett a külső egyensúlynak az árveszteségből eredő, többé-kevésbé elkerülhetetlen romlására. Előre tekintve pedig – változatlan cserearányokat feltételezve – csak a termeléstől számottevően elmaradó belföldi felhasználás-változás akadályozhatja meg a külső egyensúly további romlását. Ez még inkább érvényes akkor, ha tovább romlanak a cserearányok, ami pedig sajnos nem zárható ki.

A cserearány romlás illusztrálása egy közérthető példán:

A pék kiflit termel, de almát is fogyaszt. Az első időszakban 100 kifliért 100 almát tud megvenni. A következő időszakban a kifli ára nem, de az almáé 10%-kal megemelkedik, ezért a 100 kifliért már nem 100, hanem csak 91 almát tud megvásárolni, az alma fogyasztását tehát vissza kell fognia, vagy tízzel több kiflit kell megtermelnie ugyanannyi almáért cserébe. A pék szempontjából a cserearányok $(100/110 - 1 =)$ 9,1%-kal romlottak.

A példának az az **egyik** üzenete, hogy a **cserearányok változása esetén egymástól eltérően változik a termelésből keletkező jövedelem, és e jövedelemnek a fogyasztásra költendő vásárlóereje (reálértéke).**

A **másik** fontos üzenet pedig, hogy, **ha a fogyasztás nem igazodik a gazdaságban előállított reáljövedelem változásához, vagyis esetünkben ahhoz, hogy egységnyi termelés a korábbinál kevesebb fogyasztási egységet ér, akkor a cserearányromlás eladósodáshoz, a d ó s s á g g a l f e d e z e t t külső fizetési mérleg hiányhoz vezet.**

A gazdaságpolitika felelőssége a cserearányromlás idején

A hazai gazdaságpolitika nem figyelte oda a fenti összefüggésre. Az árveszteség hatását is tartalmazó **bruttó hazai reáljövedelem (angol nyelvű rövidítéssel RGDI)** növekedése ugyanis **már tavaly év közepétől lényegesen elmaradt a GDP volumenének bővülésétől, ennek ellenére a belföldi felhasználás a GDP növekedését is meghaladó mértékben nőtt.** Miközben igaz, hogy a cserearány-veszteség külső, fatális csapásnak is nevezhető, az viszont távolról sem végzettszerű, hogy a belföldi felhasználás – amelyet a gazdaságpolitika számtalan eszközzel képes befolyásolni – a hazai reáljövedelemtől tökéletesen elszakadva növekedjen. A **gazdaságpolitika felelőssége, hogy a gazdasági szereplőknek a megváltozott külkereskedelmi feltételekhez történő alkalmazkodását ne akadályozza – amint ez nálunk történt- hanem ösztönözze.**

Ha pedig azt veszi a fejébe, hogy éppen cserearányromlás idején kívánja a fogyasztás szintjét jóval a termelésben keletkezett reáljövedelem fölé emelni, akkor **ennek az eladósodás növekedése lesz a következménye.**

A gazdaság statisztikai adatok helyes értelmezésének fontossága

A statisztikai probléma abban áll, hogy a cserearányok számottevő változása esetén a **GDP volumenindexe nem mutatja az ország reáljövedelmének a változását**, s ilyenkor **hamis képet fest arról, hogy a belföldi felhasználás mekkora emelésére van reálfedezet**. Ez utóbbiról a bruttó hazai reáljövedelem alakulása tájékoztat. Mind a közvélemény, mind pedig a politikusok tájékozódását elősegítené, ha más statisztikai hivatalok (például az amerikai, az angol és a svéd) gyakorlatát követve, **a KSH is rendszeresen publikálná a bruttó hazai reáljövedelem indexét**. Így a jelenleginél szélesebb körben válhatott volna idehaza ismertté az a körülmény, hogy **noha a GDP több mint 8%-kal nőtt az év első negyedében, az ország reáljövedelme gyakorlatilag stagnált, ezért a választásokat megelőző kormányzati pénzosztásra nem nyújtott fedezetet**.

Lajtai György

Az eredeti írás linkje: https://www.portfolio.hu/gazdasag/20220720/arrogzites-es-keresletelenkites-cserearany-veszteseg-idejen-557013?fbclid=IwAR1dQCCvJT1Wke-Ndyfw4R_70HXBoWCfc7bHRQ9XCnfaYYRwO7C6bH3IKAQ